

ע"פ 514/17 - עו"ד אמנון מ. יצחקניא נגד כב' השופטת דנה מרשק-מרום, בית המשפט המחוזי מרכז, פרקליטות מחוז תל-אביב, אמנון כהן, דניאל מולקנדוב

בבית המשפט העליון
ע"פ 514/17

לפני:
כבוד השופט ס' גובראן
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופטת ע' ברון
המערער:
עו"ד אמנון מ. יצחקניא

נ ג ד

המשיבים:
1. כב' השופטת דנה מרשק-מרום, בית המשפט המחוזי מרכז
2. פרקליטות מחוז תל-אביב (מיסוי וכלכלה)
3. אמנון כהן
4. דניאל מולקנדוב

ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בת"פ 30371-12-16 מיום 29.12.2016 שניתנה על-ידי השופטת ד' מרשק-מרום

בשם המערער: בעצמו; עו"ד עידן סרי

בשם המשיבה 2: עו"ד אריה פטר

בשם המשיב 3: עו"ד עמית חדד

פסק דין

עמוד 1

השופט נ' סולברג:

1. האם יצג עו"ד אמנון מ' יצחקניא (להלן: המערער) את המשיב 4 (להלן - מולקנדוב) בהליך פלילי של גביית עדות מוקדמת?

לפי החלטתו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (ת"פ 30371-12-16; השופטת ד' מרשק-מרום) מיום 29.12.2016 - התשובה היא בחיוב; על כך הערעור.

עיקרי העובדות

2. בשלהי שנת 2014 פנה המערער אל המשיבה 2, פרקליטות מחוז תל-אביב (מיסוי וכלכלה)(להלן: הפרקליטות) וטען כי הוא מייצג אדם פלוני, אשר נטל חלק בפרשת שחיתות שבה מעורבת דמות ציבורית ידועה, וכי מרשו נכון לבוא ולפרוש את המידע והראיות שתחת ידו בעניין זה לפני רשויות האכיפה והחקירה. פלוני זה, יתברר לימים כי הוא מולקנדוב; זהותה של אותה דמות ציבורית תתברר כאמנון כהן, אשר כיהן בעת ההיא כחבר כנסת מטעם מפלגת ש"ס. תמצית הפרשה, בטובות הנאה שהעניק לכאורה מולקנדוב לח"כ כהן תמורת קידום ענייניו ועסקיו. זאת, בין היתר, באמצעות מהלכי חקיקה אשר מולקנדוב חפץ ביקרם ובהעלאתם על שולחן דיוני ועדות הכנסת. גורמי הפרקליטות גילו עניין בפרשה, ובתמורה להתחייבות כי לא יעשה שימוש במידע שימסור מולקנדוב, פתחו הצדדים בראשית שנת 2015 במשא ומתן לכריתת הסכם עד מדינה, במהלכו מסר מולקנדוב מספר אמרות בהן תאר בהרחבה את קורות פרשת מתן טובות ההנאה, ואף מסר חומר ראיות רב שהיה ברשותו. לענייננו, חשובה טענתו של מולקנדוב לפיה בין ההטבות שהעניק לח"כ כהן, נכללו גם הטבות הנושאות אופי מיני. בקשר לכך, טען מולקנדוב כי א', ידידה של רעייתו אשר אינה מתגוררת בישראל, קיימה יחסי-מין עם כהן במספר הזדמנויות, לבקשת ח"כ כהן ובהוראתו של מולקנדוב; בתמורה לטובות הנאה אלה, טיפל ח"כ כהן בענייניו של מולקנדוב, כאמור.

3. בשלב מסוים, פסקו המגעים לכריתת הסכם עד מדינה, ובמשך חודשים ארוכים, כך נראה, אף חדלו רשויות האכיפה והחקירה מלחקור בפרשה. למעשה, יתכן והפרשה היתה נותרת בתרדמתה עוד זמן רב, אלמלא יצרו מספר גורמי תקשורת קשר עם המערער במהלך חודש דצמבר 2015, ציינו כי פרטי הפרשה הובאו לידיעתם, וביקשו כי ימסור לידיהם את המידע שברשותו, לצרכי תחקיר עיתונאי שבכוונתם לפרסם. בזהירותו, פנה המערער תחילה לפרקליטות, לשם בירור מצב התלונה והתקדמות החקירה בפרשה. בתוך כך, ציין המערער כי פנייתו זו נעשתה על דעתו של מולקנדוב ובהרשאתו, ואף צירף הודעת דוא"ל ובה מסר ששלח מולקנדוב ולפיו הוא מאשר למערער "לקבל מידע מהפרקליטות בנוגע לעדות שמסרתי וההתפתחויות בתיק" (הודעת דוא"ל מיום 10.12.2015). בתשובה, הודיעה הפרקליטות, להפתעת המערער ומרשו, כי הוחלט להפסיק לחקור בתלונתו של מולקנדוב, וכי תיק החקירה עתיד להיסגר.

4. המערער ומולקנדוב ביקשו לעורר את העניין הציבורי בפרשה בדרך אחרת. משחדלו רשויות האכיפה לחקור בנושא ונוכח ההתחייבויות האמורות שניתנו מאת הפרקליטות, סברו המערער ומולקנדוב כי אין מניעה מלמסור את המידע המצוי ברשותם לידי גורמי התקשורת הנ"ל. כך נעשה. המידע וחומר הראיות הועברו לתחקירני תכנית הטלוויזיה 'עובדה' המשודרת בערוץ השני, והללו שקדו על הכנת התחקיר. בכל אותה עת, עמד המערער בקשר עם גורמים

בפרקליטות, והודיעם על כוונתו של מולקנדוב לעורר את העניין הציבורי בפרשה באמצעות גופי עיתונות ותקשורת.

5. ביום 10.3.2016 שודרה כתבת התחקיר המדוברת. דומה כי מלאכת התחקיר העיתונאי עלתה יפה, ולבד ממולקנדוב, אשר מסר בהרחבה את דבריו על פרשת טובות ההנאה והשלמונים שניתנו לח"כ כהן, נטל גם ח"כ כהן חלק בתחקיר הטלוויזיוני, בהשיבו על שאלות שהופנו אליו. גם המערער השתתף בתכנית, ואף הביע בה את פליאתו הרבה נוכח החלטת הפרקליטות לסגור את תיק החקירה, חרף מסכת הראיות הענפה שסיפק לקוחו.

6. במהלך חודש דצמבר 2016, נכנסה הפרשה אל המערכה השלישית, וממהלכי הצדדים במהלכה, מתעוררות השאלות הטעונות בירור בערעור שלפנינו.

7. הפתעה רבתי נרשמה כאשר בתחילת חודש דצמבר 2016 עוכבה לחקירה אותה א', אשר סיפקה לכאורה שירותי מין כמעשה שוחד, בשעה שביקשה לשוב אל ארץ מולדתה בתום ביקור בישראל. ביום 6.12.2016 נדרש גם מולקנדוב (ששהה באותה עת בחו"ל) לחקירה בגין מעורבותו בפרשה, ואף אשתו, אשר לה קשרי ידידות עם א', עוכבה לחקירה. הדבר הפתיע, כאמור, את מולקנדוב ואת המערער, ובתגובה למהלכי חקירה אלה, פנה עו"ד סובל ממשדו של המערער אל הפרקליטות, במטרה לברר על אודות התחדשות הליכי החקירה, ושאלת תקפותה של ההתחייבות שניתנה מטעם הפרקליטות. בזהירות, נמנעה הפרקליטות ממתן מענה לשאלתו של המערער, וביקשה תחילה כי המערער יודיעה האם הוא ממשיך לשמש בא-כוחו של מולקנדוב גם באותה עת. דומה כי שאלת היצוג התעוררה בשלב זה, בין היתר, מפאת העובדה כי במהלך המגעים לכריתת הסכם עד מדינה, במחצית שנת 2015, פסק המערער מלשמש בא-כוחו של מולקנדוב לזמן מה, והאחרון המשיך לנהל את המגעים באופן עצמאי, עד לדעיכתה הסופית של ההידברות ביניהם (ראו בתכתובת דוא"ל בין הצדדים מיום 20.7.2015).

8. עיון בתכתובת דוא"ל שצרף המערער לערעורו, מעלה כי מיד לאחר שהפרקליטות הגיבה וביקשה לקבל פרטים על אודות היצוג, שלח עו"ד אילן סובל (ממשדו של המערער) למולקנדוב הודעה ובה הצעה לפיה יפיה מולקנדוב את כוחו של המערער לייצגו "מול רשויות האכיפה בכל הקשור להתחייבות פרקליטות מחוז תל אביב מיום 25.12.2014 בעניין חה"כ לשעבר אמנון כהן" (נספח 15 לכתב הערעור). הודעתו של מולקנדוב לפיה הוא "מאשר יפוי כוח בצורה כזו", ניתנה כעבור שעה קלה. על כן, פנה עו"ד סובל לפרקליטות והודיע, במענה לשאלתה, כי "התשובה חיובית". כאסמכתא וכתימוכין לכך, העביר עו"ד סובל לפרקליטות את התכתובת האמורה בינו לבין מולקנדוב.

9. בימים שלאחר מכן, החלו הצדדים בחילופי דברים. דומה, כי באותה עת סברו המערער ועורכי הדין ממשדו, כי לכל היותר החליטה הפרקליטות לחזור בה ממחשבתה הראשונה ומהתחייבותיה, ופתחה בחקירה פלילית נגד מולקנדוב, בגין מעשי השחיתות שבהם הודה לכאורה במסגרת תחקיר הטלוויזיה, ובאלה בלבד. עוד הצדדים נדברים ביניהם על אודות חידוש החקירה, והנה פנתה הפרקליטות, ביום 14.12.2016, במפתיע, אל בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בבקשה בהולה לגביית עדות מוקדמת מא', אשר שהתה כל אותה עת במתקן המצוי בפיקוח משטרה (להלן: הבקשה); זאת, בהתאם להוראת סעיף 117 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: החסד"פ). במסגרת הבקשה, נטען כי גביית עדותה של א' בטרם הגשת כתב אישום הריהי הכרחית בנסיבות העניין, נוכח חשיבות עדותה לבירור אשמתם של המעורבים (ח"כ כהן ומולקנדוב), וקיומו של יסוד סביר להניח שלא ניתן יהיה לגבות את

העדות במהלך המשפט, הואיל ומקום מגוריה של א' הוא מחוץ לישראל. הודעה על הגשת הבקשה נשלחה אל המערער, ודין בבקשה נקבע למחרת היום לפני השופט א' יקואל.

10. בפתח הדיון, אשר התמקד בשאלות הנוגעות להיקף חומר החקירה שימסר לידי המערער ובא-כוחו של ח"כ כהן (כפי הקבוע בסעיף 74(ב)-(ג) לחסד"פ), ציין המערער כי הוא ומשרדו "לא עוסקים בפלילים. הופעתי היום כאן היא יוצאת דופן ולמורת רוחי בעל כורחי, תוך פגיעה בחוק ושיקולי מדיניות שיפוטית שאסור היה שתבוצע כאן אך אני כאן" (עמוד 2 לפרוטוקול הדיון); בהמשך, הביע המערער את תרעומתו על התנהלותה של הפרקליטות בכך שהודיעה בהתראה קצרה על הדיון בבקשה, ומיהרה אותו לבוא אל אולם בית המשפט בסד זמנים דוחק. המערער אף טען בהרחבה כי הפרקליטות אינה מוסמכת לפתוח בחקירה נגד מולקנדוב, שכן בכך היא מפרה את ההתחייבויות שניתנו לו; בתוך כך, הודיע המערער על כוונתו לעתור לבג"ץ. המערער לא טען לגופם של דברים, אך במהלך הדיון ציין כי -

"אנו עוד נדבר על אותה עדה והשאלה בכלל אם יש צורך בעדות מוקדמת ואיזו תרומה יש לכך ואני גם אראה שהעדה הגיעה לישראל עם אשתו של המשיב 2 [מולקנדוב - נ' ס'], לאחרונה, ואין בבקשה ולו מילה אחת שהיא לא תשוב לישראל אם צריך, אך זה לסוף כי לפני כן יש עוד פגמים יותר קשים... לכן מה שאני מבקש לא צריכה להיות עדות מוקדמת וכל החלטה בענייני על עדות מוקדמת בעניין מרשי היא מוקדמת, יש תחילה לקבל החלטה מה המשמעות להתחייבות שניתנה למרשי..." (עמוד 3, 5 לפרוטוקול הדיון).

בסיום הדיון, ניתנה החלטה שעניינה בהעברת חומרי החקירה המצויים בידי הפרקליטות לעיונם של כהן ומולקנדוב, וקביעת מועד לשמיעת העדות המוקדמת.

11. דיון נוסף בבקשה התקיים ביום 25.12.2016 ובו לא נטל המערער חלק, מן הטעם כי הודעה בדבר מועד הדיון לא נשלחה אליו. בהמשך היום, הגיש המערער הודעה לבית המשפט ובה ציין את טעמיו להעדרותו מהדיון שהתקיים באותו יום, ובתוך כך אף ציין כי "הח"מ מבקשים לטעון נגד גביית העדות המוקדמת".

12. לטענת המערער, בערבו של אותו יום, 25.12.2016, יצרו עמו קשר גורמים בפרקליטות, ומסרו לו כי מחומר חקירה שטרם נמסר לידי, עולים חשדות למעשה אונס שביצע מולקנדוב בא', ואשר התגלו על דרך מקרה במהלך גביית אמרותיה של א' במשטרה. התפתחות זו הפתיעה את המערער, וביום 26.12.2016 הגיש לבית המשפט המחוזי הודעה בדבר העדר יצוג. לשיטתו, משרדו מעולם לא הוסמך לייצג, וממילא אינו משמש בא-כוחו של מולקנדוב בהליך פלילי, לרבות בשאלות הנוגעות לגביית העדות המוקדמת ובוודאי שלא בכל הנוגע לאותם חשדות בדבר מעשה אונס; סמכותו, כך נטען, הוגבלה מלכתחילה לשמש כבא-כוחו של מולקנדוב בכל הנוגע לדיון המנהלי, קרי - בירור תוקפה ומעמדה של ההתחייבות שניתנה על-ידי הפרקליטות, וכאמור אין בסמכותו לייצגו בכל הנוגע להליך הפלילי, מה גם שאין לו המומחיות הדרושה לכך, שכן הוא אינו עוסק, ברגיל, בטיפול בסוגיות שבדין הפלילי.

13. בהחלטה מיום 27.12.2016, ולאחר שניתנה תגובת הפרקליטות, דחה בית המשפט המחוזי טענה זו, וסרב

לשחרר את המערער מייצוגו של מולקנדוב בהליכי הדיון בבקשה לגביית עדות מוקדמת (החלטת השופט ד' מרשק-מרום, אשר דנה בבקשת גביית העדות המוקדמת לגופה). עם זאת, נקבע בהחלטה כי נכון יהיה בית המשפט המחוזי לשקול את ההחלטה בשנית אם ידאגו המערער ומשרדו, יחד עם מולקנדוב, לייצוגו בידי סנגור אחר העוסק בפלילים.

14. המשך הדברים, בהתייבותו של המערער לדיונים שהתקיימו בבית המשפט המחוזי ביום 29.12.2016. במהלך הדיון, דיבר המערער קשות בפרקליטות, טען נגד התנהלותה, ובתוך כך אף חזר על טענותיו בעניין הייצוג, לפיהן אין בידו יפוי-כוח לייצג את מולקנדוב בהליך הפלילי, כי הגעתו אל אולם בית המשפט נעשית "מפאת הכבוד והנימוס", וכי מוטב כי ימונה סנגור ציבורי למולקנדוב, שכן ההליך הפלילי אינו מצוי בתחום מומחיותו, בדגש על עבירת האינוס שבה נחשד מולקנדוב.

15. בתום הדיון, הורה בית המשפט המחוזי, שוב, כי המערער ימשיך לייצג את מולקנדוב בהליך גביית העדות המוקדמת, ודחה את טענות המערער בעניין זה. בתגובה, הודיע המערער כי בכוונתו להגיש ערעור על ההחלטה, וכי אין בכוונתו ליטול מהפרקליטות את חומרי החקירה המצויים ברשותה. בהמשך אותו יום, ולאחר שמוצו הליכי מסירת חומרי החקירה ונשקלו השיקולים הרלבנטיים, ניתנה החלטת בית המשפט המחוזי המורה כי א' תיתן את עדותה המוקדמת לפני בית המשפט המחוזי ביום 1.1.2017.

16. בשל נסיבות אישיות מצערות, לא נכח המערער בדיון שבו נגבתה עדותה של א', ובמקומו התייצב עו"ד עידן סרי ממשרדו. בפתח הדיון, מסר עו"ד סרי הודעה לפיה המערער ומשרדו אינם מייצגים את מולקנדוב בהליך הפלילי, וממילא אין בכוונתם לחקור את א' חקירה נגדית, והכל מכוח אותם טעמים המנויים לעיל. כך אכן נעשה; א' העידה את אשר העידה, פרקליטו של ח"כ כהן חקר אותה חקירה נגדית, ואילו עו"ד סרי נמנע מלחקור את העדה.

17. על החלטת בית המשפט המחוזי מיום 29.12.2016 בעניין הייצוג הוגש הערעור שלפנינו; הפלוגתא בין הצדדים מתרכזת בשאלת חובתו של המערער לייצג את מולקנדוב בהליך הפלילי; זאת, נוכח יפוי-הכוח שניתן לו, ובהתאם לעקרונות יסוד החלים במסגרת יחסי סנגור-לקוח.

18. אשר למעשה תוקפו של מכתב ההתחייבות שמסרה הפרקליטות למולקנדוב במסגרת המשא ומתן לכריתת הסכם עד מדינה, ויתר פרטי הדברים בעניין זה, הרי שהם נדונו ופורטו בהליך אחר שהתנהל לפנינו, בבג"ץ 9882/16 מולקנדוב נ' פרקליטות מחוז תל-אביב (מיסוי וכלכלה) (6.3.2017).

עיקרי טענות הצדדים בערעור

19. יריעת המחלוקת מתמקדת בשאלת חידוש הסמיכה; היינו, האם יש לראות במערער כמי שהוסמך לשמש בא-כוחו של מולקנדוב כפי הקבוע בסעיף 13 לחסד"פ, נוכח התנהלות הצדדים בהידברות שביניהם עובר להגשת הבקשה והדיון בה, ולאחריה.

20. לטענת המערער, שגה בית המשפט המחוזי כאשר קבע כי עליו 'להמשיך' לייצג את מולקנדוב בהליך הפלילי שלפניו, שעה שכלל לא בא לעולם יצוג שכזה. טענתו היא כי המשיבה הולכה אותו שולל, כאשר הסתירה מפניו, לכל אורך 'המערכה השלישית', את דבר החשדות נגד מולקנדוב לביצוע עבירת אינוס בא'. עוד לשיטתו, נטען כי אין להרחיב את גבולו ותוקפו של יפוי-הכוח המצומצם והתחום שמסר לו מולקנדוב (כפי האמור במכתב יפוי-הכוח ששלח המערער באמצעות דוא"ל ביום 7.12.2016); המערער אף תומך טענותיו אלה בהשתלשלות עובדתית מפורטת, ומגבה את דבריו באסמכתאות לרוב, ובכלל אלה תכתובות, מסרים ומסרונים שעברו בינו לבין מולקנדוב ולבין הפרקליטות.

21. מן ההיבט העיוני, נטען כי יפוי-כוחו של עורך-דין לשמש כסניגור, יכול שיעשה בידי הלקוח רק על דרך הכתב ובמפורש, ולחלופין בהודעה שמסר חשוד או לקוח בעל-פה לבית המשפט. משאין אלה פני הדברים בעניין שלפניו, ממילא אין לראות את המערער כבא-כוחו של מולקנדוב. המערער אף הוסיף וטען, על יסוד ההלכה הפסוקה, כי בסמכותו של אדם ליתן יפוי-כוח לשיעוריו, ודאי כאשר מדובר בהסמכה המחלקת, באופן קטגורי, את התחומים שתחת אחריות השלוח. בנסיבות העניין, כך נטען, הוגבל יפוי-הכוח שמסר מולקנדוב לשאלות הנוגעות להליך ה'מנהלי', ולבירור תוקפו ותחולתו של מכתב ההתחייבות, ואין לראות ביפוי-הכוח שניתן משום כתב הסמכה כולל, אשר תוקפו יפה גם לעניין פרשת הפלילים אליה נקלע מולקנדוב.

22. במישור המעשי, טוען המערער כי אין לו המומחיות הדרושה כדי לייצג לקוח בשאלות שעל הפרק, ולברר סוגיות שבדין הפלילי; משכך, טוב ונכון היה עושה בית המשפט המחוזי לו פטר אותו מלייצג את מולקנדוב, ותחת זאת ממנה לו סנגור כפי הסמכות המוקנית לו.

23. הפרקליטות מבקשת לדחות את טענות המערער. לטענתה, לעמדת המערער לפיה "מולקנדוב מעולם לא הסמך, באופן כלשהו, את המערער לייצגו בכל הליך פלילי שהוא" אין אחיזה בעובדות, ומסכת האירועים מלמדת כי המערער שימש, הלכה למעשה, כמיופה כוחו של מולקנדוב. בקשר לכך, מצביעה הפרקליטות על מסכת עובדות ודברים שמסר המערער במהלך ההתדיינות לפני בית המשפט המחוזי, המעידים לשיטתה כי הלכה למעשה, שימש המערער כבא-כוחו של מולקנדוב גם במסגרת ההליך הפלילי, וכי אין לפרש את יפוי-הכוח שמסר מולקנדוב על דרך הצמצום. לשיטת הפרקליטות, בנסיבות דן מתקיים חשש ממשי לכך שהתנהלותם המשותפת של המערער ומולקנדוב משקפת חוסר תום לב, כחלק מטקטיקה מחושבת שתכליתה לאפשר למולקנדוב להעלות בעתיד את הטענה כי זכותו לייצוג הולם נפגעה. לטענתה, התנהלותה-שלה אינה 'תחבולנית' ו'תכסיסנית' כפי שייחס לה המערער; אופן התנהלות זה יש לייחס דווקא לאחרים, ודי לחכימא ברמיזא.

דיון והכרעה

24. עניין לנו, אפוא, בשאלת היצוג, היינו - איך 'סנגור' נעשה סנגור?

25. המסגרת הנורמטיבית הקובעת את מישור היחסים שבין סנגור ללקוחו בהליך הפלילי, מוסדרת בסעיפים 13-18 לחסד"פ. סעיף 13 הוא הסעיף המרכזי הדין בדרכי מינויו של סנגור, וזו לשונו:

"לא ישמש סניגור אלא מי שמוסמך לכך כדין והנאשם הביע את רצונו בכתב שייצגנו או ייפה את כוחו לכך או שבית המשפט מינהו לכך לפי סעיף 15".

26. הסעיף מורה אפוא כי הסנגור מתמנה בשלוש דרכים – בהודעה בכתב שניתנה על-ידי הלקוח, ב'פיו-כוח' ובמינוי על-ידי בית המשפט. כאמור, לשיטת המערער, מולקנדוב לא הפקיד בידיו יפיו-כוח בכתב המסמך אותו לטפל בהליכי גביית העדות המוקדמת, ובהעדרו של יפיו-כוח כתוב על-ספר, לא יכון יצוג בהליך הפלילי.

27. עמדה פרשנית זו דינה להידחות. ההלכה הפסוקה קבעה בעבר כי סעיף 13 לחסד"פ הוא מקרה פרטי ופרטיקולרי של דיני יחסי עורך דין-לקוח, המבוססים על אדני יסוד ותשתיות עומק שבדיני השליחות על דרך סתם, ודיני החוזים הכלליים. מדיני השליחות אתה למד כי יצוג, יכול שיכונן גם מכוח התנהגות, ולא דווקא מכוח מתן הרשאה מפורשת שתניתן עלי כתב. סעיף 3(א) לחוק השליחות, תשכ"ה-1965 (להלן: חוק השליחות) מורה כי "השליחות מוקנית בהרשאה, שבכתב או שבעל-פה, מאת השולח לשלוח, או בהודעה עליה מאת השולח לצד השלישי, או על ידי התנהגות השולח כלפי אחד מהם". ההלכה הפסוקה הורתה מפורשות, כי עקרון כללי זה שבדיני השליחות, אינו מסווג במסגרת הדינים החלים על יחסי עורך דין-לקוח, ואף הוראות החוק המסדירות את יחסי הסנגור עם לקוחו בהליך הפלילי מאמצות עקרון זה (ראו: דנ"פ 2192/00 דורון נ' עו"ד נ' אהרון אמינוף – שופט בית-המשפט המחוזי בנצרת, פ"ד נד(2) 138, 143 (2000); להלן: עניין נוי).

28. גם דקדוק בלשונה של הוראת סעיף 13 לחסד"פ מלמדנו כי בהגדרת החלופה השניה ("ייפה את כוחו לכך") נמנע המחוקק מקביעת מתכונת מסוימת למתן יפיו-הכוח, וממילא בידי חשוד או נאשם לייפות את כוחו של מי שהוא חפץ בייצוגו, בכל דרך שבה ניתן ליצור הרשאה לפי חוק השליחות. זאת ועוד, בניגוד לטענות המערער, בעבר נקבע כי גישה פרשנית זו, אינה נסתרת מכוח הוראות חיקוק שונות, המורות לכאורה, כי תנאי ליצוג הוא קיומו של יפיו-כוח בכתב. כך למשל, נקבע כי אין בהוראות סעיף 91 לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961 (להלן – חוק לשכת עורכי הדין), כדי לפגום בתוקפה של הרשאה שנתן לקוח לעורך דין שלא בכתב. אף תקנה 472 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, המורה כי על עורך הדין להגיש לבית-המשפט "יפיו כוח מטעם בעל הדין או העתק יפיו כוח כללי מטעמו שאושר כדין", פורשה ככזו שאינה תולה את תקפות יצוגו של הלקוח על-ידו בקיום הרשאה בכתב (עניין נוי, עמוד 142 והאסמכתאות שם). אשר להליך הפלילי נקבע, כי הוראת תקנה 12 לתקנות סדר הדין הפלילי, התשל"ד-1974, לפיה "סניגור שלא מינהו בית-המשפט יגיש לבית המשפט יפיו כוח בכתב מטעם הנאשם או החשוד", אינה מלמדת על כך שחלה 'דרישת כתב' כתנאי מהותי להשתכללות מינוי הסנגור, אלא כי זו משמשת אמצעי יעיל להוכחת הייצוג בלבד (שם, עמוד 144).

29. נוכח האמור, הרי שאף אם אניח, כטענת המערער, כי יפיו-הכוח הכתוב שניתן לו הוגבל להליך המנהלי בלבד, בחינת התנהלותו בפועל עם פתיחת הדיונים בבקשה לגביית עדות מוקדמת, מלמדת כי המערער פעל כסנגורו של מולקנדוב לכל דבר ועניין. במסגרת זאת התייצב המערער לדיון שנערך ביום 15.12.2016, והציג את עצמו כמי שמייצג את מולקנדוב, תוך שהוא מציין במפורש כי ידוע לו על כוונתה של הפרקליטות להעמידו לדיון (ראו פרוטוקול הדיון מיום 15.12.2016, עמוד 2 שורה 28; וכן עמוד 3 שורה 9). המערער ציין אמנם כי אינו עוסק בתחום הפלילי, וכי התייצב לדיון למורת רוחו, אולם בסמוך לאחר מכן הביע את כוונתו לטעון לגופה של הבקשה, בציינו: "אנו עוד נדבר על אותה

עדה והשאלה בכלל אם יש צורך בעדות מוקדמת ואיזו תרומה יש לכך ואני גם אראה שהעדה הגיעה לישראל עם אשתו של המשיב 2 [מולקנדוב - נ' ס'], לאחרונה, ואין בבקשה ולו מילה אחת שהיא לא תשוב לישראל אם צריך, אך זה לסוף כי לפני כן יש עוד פגמים יותר קשים" (שם, עמוד 3 שורות 25-27). בהמשך לכך, בהודעתו מיום 25.12.2016 הוסיף המערער וגילה דעתו כי בכוונתו לטעון לגופה של הבקשה, תוך שהוא מלין על כך ש"מאז הדיון שהתקיים ביום 15.12.16 לא טרחה המדינה להעביר חומר חקירה כלשהו לידי הח"מ [המערער ושותפו - נ' ס']. משכך הם פני הדברים, הח"מ אינם ערוכים כלל לקבל החלטה מושכלת בדבר הצורך בחקירת העדה... הח"מ מבקשים איפוא לטעון נגד גביית העדות המוקדמת, אך לא ניתן לקיים דיון זה, כפי שהוצע... ומן הראוי לקיים דיון רק לאחר שיתאפשר עיון בחומר החקירה הרלבנטי".

30. רק ביום 26.12.2016, משנודע לו על דבר החשדות למעשה אונס שביצע מולקנדוב בא', פנה המערער לבית המשפט המחוזי בבקשה להבחין בין ההליך המנהלי הנוגע לשאלת סמכותה של הפרקליטות לפתוח בחקירה בכפוף להתחייבותיה, לבין ההליך הפלילי שעניינו בגביית העדות המוקדמת. כאמור, לטענת המערער, יפוי-הכוח שנתן לו מולקנדוב הוגבל להליך המנהלי בלבד, ולפיכך ביקש להבהיר כי הוא אינו מייצג אותו בהליך הפלילי כלל. בהודעה נוספת מיום 27.12.2016 שב המערער על טענתו כי מעולם לא יופה כוחו לייצג את מולקנדוב גם בהליך הפלילי, וציין כי "דברים אלה בדיוק מסר הח"מ לבית משפט נכבד זה בדיון היחיד אליו התייצב הח"מ על-מנת להודיע הודעה זו (כפי שמשקף מפרוטוקול הדיון)". דא עקא, עיון בפרוטוקול הדיון מיום 15.12.2016, מלמד כי לא כך היו פני הדברים. האבחנה שערך המערער בין הייצוג בהליך המנהלי לבין הייצוג בהליך הפלילי נטענה על-ידו לראשונה רק ביום 26.12.2016, לאחר שנודע לו על דבר החשדות למעשה אונס, וזכרה לא בא בפרוטוקול הדיון. כאמור, המערער ציין אמנם בפתח הדיון כי אינו עוסק בפלילים, אך לא הבחין - כפי שטען שעשה, וכפי שהיה עליו לעשות בנסיבות העניין - ברחל בתך הקטנה, בין ייצוג בהליך המנהלי לבין ייצוג בהליך הפלילי. אדרבה, בהתנהלותו מול בית המשפט והפרקליטות נהג המערער כסנגורו של מולקנדוב, הן כשהביע את נכונותו לטעון לגופה של הבקשה לגביית עדות מוקדמת, הן כאשר הלין על-אי קבלת חומרי החקירה.

31. הנה כי כן, פרשת הדברים מעידה כי טענותיו של המערער בדבר הבחנה בין הייצוג בהליך המנהלי לבין הייצוג בהליך הפלילי נארגו באופן מלאכותי, כפרשנות שלאחר מעשה, משנודע לו על דבר החשדות למעשה אונס. חרף האמור ביפוי-הכוח המוגבל שמסר מולקנדוב (שניתן "בכל הנוגע למכתב ההתחייבות"), פעל המערער במסגרת הדיון בבקשה לגביית עדות מוקדמת, התייצב לחלק מן הדיונים, ואף כי נמנע באותו שלב מלטעון לגופם של דברים, הרי שהביע את כוונתו, יותר מפעם אחת, לטעון בהמשך לגופה של הבקשה לגביית עדות מוקדמת. עובדות העניין מדברות אפוא בעד עצמן: המערער שימש, הלכה למעשה, כסנגורו של מולקנדוב, מבלי שהבחין בין המישור המנהלי לבין המישור הפלילי.

32. כאן המקום להזכיר את הכלל הידוע, לפיו משורת הייצוג בהליך הפלילי משחרר רק בית המשפט. סעיף 17 לחסד"פ מורה כי "סניגור שהנאשם העמיד לעצמו לא יפסיק לייצגו כל עוד נמשך המשפט או הערעור שלשםם הועמד, אלא ברשות בית המשפט" (ההדגשה הוספה - נ' ס'). בצירוף ללשון סעיף 121 לחסד"פ, המורה כי עדות מוקדמת דינה כדין עדות שנגבתה במהלך המשפט, נראה כי דרכי הפסקת הייצוג האמורות חלות אף כאן (ראו גם ע"פ 632/83 הרושני' מדינת ישראל, פ"ד לט(1) 253 (1985)). על כן, משהחל המערער לשמש כבא-כוחו של מולקנדוב, הרי שהיה מחוייב להמשיך לייצגו כל עוד לא ניתנה לו רשות מאת בית המשפט להפסיק ולשמש בתפקידו זה (כזכור, רשות מעין זו לא

ניתנה, כאמור בהחלטת בית המשפט המחוזי מיום (27.12.2016).

33. ניתן היה לסיים את הדיון בשלב זה, ולפסוק בפשטות על יסוד הכרעה בשאלות שבעובדה. בחינת השתלשלות העניינים מלמדת כי המערער קיבל על עצמו - 'דה-פאקטו' - לשמש כסנגורו של מולקנדוב בכל הקשור להליך הפלילי, ודי בזה כדי לדחות את טענותיו. יחד עם זאת, דומני כי אין באמור עד כה כדי למצות את הדיון בענייניו. התנהלותו של המערער מבססת אמנם את המסקנה כי יש לראותו כסנגורו של מולקנדוב לכל דבר ועניין, אולם חוששני שהדבר עלול להותיר את הרושם כי עניין לנו בהכרעה 'רזה', הנשענת על מספר מצומצם של עובדות הנתונות לפרשנות, ודי לכאורה בשינוי נסיבות קל כדי להביא לתוצאה שונה; ולא היא. המסקנה לפיה יש לראות את המערער כסנגורו של מולקנדוב נשענת אמנם על מסד עובדתי מצומצם יחסית, אך היא מתחייבת ומתעצמת לנוכח התפיסה העקרונית באשר לחובותיו של עורך הדין - והסנגור במיוחד - בעולמו. כפי שיבואר להלן, סבורני כי עקרונות שבמהות החלים על סנגור מכוח תפקידו כשלוח מצוותו של לקוח החשוד בפלילים, מחייבים בנסיבות העניין את המסקנה כי על המערער חובה להמשיך ולייצג את מולקנדוב. גבי דידי, המערער לא היה רשאי לנסות להישמט מן הייצוג, וזאת גם בהנחה שנכונותו לקבל על עצמו את הייצוג מלכתחילה נעשתה מכוח היכרותו את חומר הראיות הנוגע לפרשת השוחד בלבד, וכי לא ציפה כלל כי פרשת פלילים שונה בתכלית - עבירת אינוס - תופיע בהמשך החקירה.

על יחסי סנגור-לקוח בהליך הפלילי

34. יחסי סנגור-לקוח שבדין הפלילי אינם עשויים מקשה נורמטיבית אחת. דיני השליחות, חובת הנאמנות בייצוגו של לקוח על-ידי עורך דין, וכן חובות יחודיות המוטלות על הסנגור בדין הפלילי, קשורים זה בזה כחוט משולש, שנטווה בקשר ענייני ובזיקה הדוקה בין חלקיו. היחס הוא היררכי, המבנה פירמידי (ראו: בג"ץ 4689/94 דן אבי יצחק נ' משה וינברג, פ"ד מח (5) 70 (1994); להלן: עניין אבי יצחק); הדיוטה התחתונה למבנה הפרשני, יסוד ומסד ליחסי שליחות כלשהם, הם דיני השליחות הכלליים, מכוחם מרשה אדם ומייפה את כוחו של שלוחו לעשות בשמו או במקומו פעולה משפטית כלפי צד שלישי. בתורת שכזה, חב השלוח חובות של נאמנות לשולחו, אשר עיקרן מפורט בסעיף 8 לחוק השליחות (ראו: אהרון ברק חוק השליחות 1036 (מהדורה שנייה, 1996); ע"א 4998/11 סמי חליו נ' אברהם כהן, פסקה 26 (26.1.2014)). על גבי דיוטה זו ניצבת דיוטה נוספת, הסדר פרטיקולרי של יחסי השליחות ורובד נוסף למערכת ההסכמית, הלא היא מסגרת היחסים הייחודית שבין עורך דין ללקוחו. חוק לשכת עורכי הדין מייחד את שליחותו של עורך הדין, ומטיל על השלוח כללי אתיקה ונורמות התנהגות החלים על יחסיו של עורך הדין עם לקוחו, צדדים שלישיים ואף בית המשפט. כך, הוראת סעיף 54 לחוק לשכת עורכי הדין, מורה כי "במילוי תפקידיו יפעל עורך דין לטובת שולחו בנאמנות ובמסירות, ויעזור לבית המשפט לעשות משפט". בדומה, תקנה 2 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986, מורה כי "עורך דין ייצג את לקוחו בנאמנות, במסירות, ללא מורא, תוך שמירה על הגינות, על כבוד המקצוע ועל יחס של כבוד לבית המשפט". בדיוטה העליונה, בראש הפירמידה, ניצבת מערכת יחסי הגומלין שבין הסנגור ללקוחו: "אם שליחותו של עורך דין היא שליחות מיוחדת - בהשוואתה לשליחות בת-בלי-שם מדין השליחות הכללי - הנה שליחותו של הסניגור במשפט פלילי הינה שליחות מיוחדת-שבמיוחדת" (עניין אבי יצחק, עמוד 98).

35. הן חובת הנאמנות החלה מכוח דיני השליחות הכלליים, הן החובה הדומה החלה על עורך דין, סבות-חגות סביב מרכז כובד יחיד, עד כי "הקוד הגנטי שלהן מכיל עקרון על אחד" (דנ"פ 1397/03 מדינת ישראל נ' שבס, פ"ד נט (4) 385, 437 (2004); וכן ע"א 6645/00 ערד נ' אבן, פ"ד נו (5) 365, 379-380 (2002)). בשני אלה, להוציא

מקרים ספציפיים, חייב השליח או עורך הדין לשוות נגד עיניו בכל הליכותיו ובכל מעשיו את עניינו של לקוחו. יחד עם זאת, חרף הזהות הקיימת בליבת שני הסדרים אלה, הרי שחובת הנאמנות והמסירות המוטלת על עורך הדין איננה כחובת הנאמנות הכללית המוטלת על שליח. שלא ככל שליחות, לעורך הדין נתון בדרך כלל כוח השפעה ממשי על עיצוב עמדותיו ופעולותיו של לקוחו, אשר אינו בקי ברזי המשפט, ומשליך את יהבו על עורך דינו, על מקצועיותו ועל יושרו. הדרישה מעורך הדין אפוא רבה ומוקפדת יותר, פועל יוצא של מומחיותו מזה, וחשיבותו של ההליך המשפטי מזה:

"היחס שבין עורך-דין ללקוחו מיוסד על אמון בלי מצרים. הלקוח הוא לרוב הדייט בעניני המקצוע, והוא סומך על עורך-הדין כי יילחם לו באמונה וכי יגן על זכויותיו במיטב כשרונו ויכלתו. חובתו של עורך-הדין היא, איפוא, לשרת את לקוחו בנאמנות ובמסירות. הנאמנות ללקוח היא הדיברה הראשונה מן הדיברות שניתנו לעורכי-הדין... נאמנות זו היא רוח אפיו של המקצוע, היסוד עליו הוא בנוי. טול את מידת הנאמנות אשר הלקוח רוחש לפרקליטו ונטלת את נשמתו של המקצוע" (עמ"מ 9/55 עו"ד פלוני נ' יו"ר וחברי המועצה המשפטית, פ"ד י 1720, 1730 (1956)).

וכן:

"עורך-דין צריך, כאמור, לפעול עבור לקוחו כאיש מקצוע מיומן וזהיר, כנדרשמבעלי מקצוע דרך כלל במתן שירות על-ידיהם. אולם מעורך-דין כאיש מקצוע שחובת נאמנות והתנהגות שביישר ובהדר הן מיסודותיו נדרש הרבה יותר" (ע"א 37/86 לוי נ' שרמן, פ"ד מד(4) 446, 465 (1990) (ההדגשה הוספה - נ' ס').

36. גדריה וגבולותיה של חובת נאמנות מיוחדת זו לא נפרשו די. אנו יודעים אמנם כי "אמונה" פירושה אמת ויושר, ו"מסירות" פירושה חריצות ושקידה, דבקות ואדיקות, כשהאינטרס של הלקוח עומד בראש מעייניו ודאגותיו של עורך הדין" (עורך דין פלוני נ' הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין, פ"ד כח(1) 679, 682-683 (1974)), אולם מהו היקפה המדויק של אותה שקידה? ומהן גבולותיה של אותה מסירות? אכן, "החוק הקובע את חובת הנאמנות והמסירות של עורך-דין ללקוחו הוא רק שלד שיש לקרום עליו בשר ולהלבישו עור וגידים כדי לתת לו דמות ראויה; ואולי אפשר לומר עליו שהוא מעין נוסחה מתימטית, שעל בתי-הדין של הלשכה [ובענייננו בית המשפט - נ' ס'] לפענחה ולמלאה תוכן ממשי לפי נסיבות החיים והמקרים, מענין לענין וממקרה למקרה, אשר ביחד עם כללי האתיקה המקצועית של הלשכה יהוו קודכס מפורט של התנהגות לאנשי המקצוע" (שם, עמוד 683). מן הראוי להדגיש, כי אף שמצודתה של חובת הנאמנות והמסירות המוטלת על עורך הדין היא רחבה, אין לראותה כסעיף 'סל' להטלת חובות - בחינת 'סור מרע' - המונחות ממילא על כתפיו של עורך הדין. לו זו היתה מטרת המחוקק, כי אז לא היתה כל רבותא ולא טעם להיזקק לסעיף יחודי זה, כאשר דיני השליחות הכלליים מטילים חובת נאמנות העומדת בפני עצמה. את כללי הנאמנות והמסירות החלים על עורך הדין יש לראות כמקור חובה - בחינת 'עשה טוב'; מצוות עשה החלה על עורך הדין, ומטילה עליו אחריות מוגברת כלפי לקוחו. אם לנקוט בלשון יהודית, על עורך הדין להיות 'מענטש'. עליו להצטייד בחכמה מעשית, לדעת להפריד יפה בין עיקר לתפל, ולפטור עצמו מפלפולי סרק ודקדוקי עניות, כאשר על הכף מוטלות זכויותיו של הלקוח.

37. אם כך הוא לגבי יחסי עורך דין-לקוח המתקיימים ברגיל, על אחת כמה וכמה שכך הוא כאשר בחובת הייצוג המורכבת של הסנגור בהליך הפלילי עסקינן. כלל נקוט בדינו: "ככל שכוחו של השלוח רב יותר, כך מן הדין להטיל עליו חובות התנהגות ראויה חמורות יותר" (אהרון ברק, חוק השליחות, סעיפים 740-741 (מהדורה שנייה, 1996)). המייצג אדם בהליך הפלילי - כקונה אדון לעצמו, ומשנתמנה לטעון בשם פלוני ולהגן עליו במסגרת ההליך הפלילי, שומה עליו לדעת כי מצוות הייצוג וההגנה חלה בו יותר מבשולחו, עד כי במצבים מסויימים ובנסיבות המתאימות, נכון יהיה להחיל עליו חובות עשה הנובעות, כאמור, מחובות שבהגיונות ובשמירת אמונים ללקוח. במסגרת זאת, אין זה נדיר כי נדרוש מעורך הדין דרישה תובענית, 'עשה רצונך כרצונו' של שולח, לפעול למען שולחו גם בעניינים שאינם חופפים ותואמים לסוגיות בהן נדרש לטפל (או סבר כי ידרש לטפל) עת קיבל על עצמו את עול הייצוג מלכתחילה.

38. בענייננו נדרש המערער להמשיך ולייצג את מולקנדוב בהליך בהול של בקשה לגביית עדות מוקדמת. בנסיבות העניין, קרי - דחיפותו וחריגותו של ההליך לגביית העדות המוקדמת (שנערך מטבע הדברים בסד זמנים דוחק); חומרת החשדות המיוחסים למולקנדוב; העובדה כי למערער יד ורגל במצב שאליו נקלע מולקנדוב, באשר הוא זה אשר ניהל את המגעים אל מול הפרקליטות בכל הנוגע למכתב ההתחייבות והתעוררות הפרשה בעקבות תחקיר הטלוויזיה (בהקשר זה ראו דבריו של המערער בפרוטוקול הדיון מיום 29.12.2016, עמוד 18 שורה 8); והיותו של המערער הגורם המקשר היחיד בין בית המשפט לבין מולקנדוב, שעה שהלה נדרש לחקירה למעלה מחודש, ואף לא התייצב לדיונים בעניינו (כאמור בהחלטת בית המשפט המחוזי מיום 27.12.2016) - כל אלו מחייבים לטעמי את המסקנה כי המערער לא היה ראוי לנסות להישמט מייצוגו של מולקנדוב, חרף העובדה שדבר החשדות למעשה אונס נודע לו רק 'בדקה ה-90'. טענת המערער כי אינו מומחה למשפט הפלילי, אף היא אינה יכולה להצדיק את התנהלותו. חזקה על המערער, עורך דין מלומד ומנוסה, כי לו חפץ בכך היה לא-ידו, בשקידה ראויה, לנהל את ההתדיינות למען מולקנדוב במקצועיות הנדרשת. זאת במיוחד על רקע העובדה, שבתחילה לא נרתע המערער מלהצהיר על כוונתו לטעון לגופה של הבקשה לגביית עדות מוקדמת, כאשר סבר כי זו תיסוב סביב פרשת טובות ההנאה בלבד.

39. לצד האמור, לא למותר להדגיש כי ייצוגו של מולקנדוב לא היה 'גזירת גורל' עבור המערער: ראשית, לו ביקש המערער שלא להחשב לסנגורו של מולקנדוב מלכתחילה, כי אז היה עליו להבהיר מיד בפתח הדיון הראשון בבקשה לגביית עדות מוקדמת, ברחל בתך הקטנה, כי הוא מייצגו בהליך המנהלי בלבד, ולא בהליך הפלילי; שנית, גם בדיעבד היה לאל ידו של המערער לנסות ולהשתחרר מן הייצוג, וזאת באמצעות מינוי סנגור אחר תחתיו בעצה אחת עם מולקנדוב. כזכור, הצעה ברוח זו עלתה בהחלטת בית המשפט המחוזי מיום 27.12.2016, בה נאמר כי "ככל שמשרד עו"ד יצחקניא סבור שנדרש ייצוג על-ידי סניגור שעיסוקו בפלילים (כפי שנכתב ב'הודעה' שהוגשה), ידאגו לכך לאלתר יחד עם המשיב 2 [מולקנדוב - נ' ס']". אכן, אין ודאות כי מאמצים בכיוון זה היו נושאים פרי, אלא שהמערער כלל לא טרח לפעול לאיתורו של סנגור חלופי.

40. נותר לתמוה על התנהלותו של מולקנדוב. "אדם צועק את שחסר לו", כתב מאיר אריאל בשירו, ובנסיבות העניין, בהן נותר מולקנדוב עירום מייצוג והגנה משפטית, מצופה היה ממנו כי יפנה לבית המשפט המחוזי בבקשה (אף כי לא שהה בתחומי המדינה באותה עת) להעמיד לו סנגור. קשה שלא לתהות אפוא על דבר שתיקתו של מולקנדוב לכל אורך ההליך, שמא יש ממש בטענה כי היה הדבר חלק מטקטיקה מחושבת שמטרתה לעכב או למנוע את גביית העדות המוקדמת.

האם היה על בית המשפט למנות סנגור למולקנדוב?

41. בשולי הדברים וטרם סיכום, אעיר הערות אחדות בנוגע לשאלה שעלתה דרך אגב במהלך הדיון שנערך לפנינו ביום 8.2.2017, אשר עניינה נסוב על אודות סמכותו של בית המשפט המחוזי למנות את המערער כסנגורו של מולקנדוב. החלופה השלישית מינוי סנגור המצויינת בסעיף 13 לחסד"פ, היא האפשרות כי בית המשפט ימנה מיוזמתו סנגור לנאשם. לא בכל עבירה מוטלת על בית המשפט חובה להורות על מינויו של סנגור. המחוקק גדר את המקרים בהם תוטלנה על המדינה הוצאות הסנגוריה לעבירות קשות וחמורות, או למקרי קיצון אחרים, בהם הפגיעה בזכויותיו הדיוניות של נאשם או חשוד עשויה להיות מוחשית. סייגים אלה מנויים בסעיף 15 לחסד"פ, ואף כי במרוצת השנים טלאי חקיקה ותתי-סעיפים הרחיבו מקום גבולו של הסעיף, מתוך מגמה למעט במקרים של העדר יצוג (במיוחד כשיש חשש שיגזר דינו של נאשם למאסר), עדיין תוחם הסעיף את גדרי המקרים בהם תינתן לבית המשפט סמכות למנות סנגור. בענייננו, ניכר כי אלה תתי-הסעיפים הרלבנטיים:

"(א) נאשם שאין לו סניגור, או חשוד בעבירה אשר לשם בירורה הוחלט לגבות עדות לאלתר לפי סעיף 117 ואין לו סניגור, ימנה לו בית המשפט סניגור אם נתקיים בו אחד מאלה:

(1) הוא הואשם ברצח או בעבירה שדינה מיתה או מאסר עולם או שהואשם בבית משפט מחוזי בעבירה שדינה מאסר עשר שנים או יותר, או שהוא חשוד בביצוע עבירה כאמור; [...]

(4) הוא הואשם בעבירה שנקבע לגביה כי בית משפט יטיל עונש מאסר בפועל, או כי יטיל עונש מאסר שלא יהיה, בהעדר טעמים מיוחדים, כולו על תנאי".

42. בתבונתו כי רבה, שת המחוקק לתרחיש ובו ידרש אדם לעמוד כחשוד לפני ערכאות המשפט, במסגרת דיון בבקשה לגביית עדות מוקדמת ובמהלך העדות גופה, וכלל תרחיש זה בין המקרים בהם נתונה סמכות לבית המשפט למנות סנגור. אשר לתתי-הסעיפים גופם, נראה כי שתי החלופות המנויות לעיל עולות יפה עם נסיבות העניין שלפנינו. כאמור, לקוחו של המערער נחשד, על-פי הודעה שנמסרה על-ידי הפרקליטות, בין היתר, בעבירת אינוס, שבצידה קבוע עונש מאסר של עד 16 שנה. גם הוראות סעיף 15(א)(4) רלבנטיות בנסיבות העניין, שכן המחוקק קבע עונש מאסר מזערי בגין עבירה זו (ראו בסעיף 355(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977).

43. אכן, דומה כי לו ראה בית המשפט המחוזי צורך בכך, היה בידיו (ולמעשה, חובה היתה מוטלת עליו) להחליט על מינוי סנגור למולקנדוב, ואף להורות לעורך דין פלוני לשמש בתפקיד מכוח החלטתו. עיון בהחלטתו הקצרה של בית המשפט המחוזי מיום 29.12.2016, מעלה כי היא אינה כוללת כוונה לעשות שימוש בסמכות זו, באופן משתמע או במפורש. אילו אכן התכוון בית המשפט המחוזי למנות את המערער לסנגור, היה עליו לציין במפורש כי החליט למנותו כבא-כוחו של מולקנדוב, לציין את סעיף החוק הרלבנטי שעל סמכו עשה כן, ולנמק את החלטתו. אילו נהג בית המשפט המחוזי כך, היה נסתם הגולל מעל טיעוניו של המערער, ונמנע ממנו פתחון פה באשר להשתכללות היצוג בהליך הפלילי. לעתיד לבוא, בנסיבות דומות - ויהיה זה לקח מן העניין שלפנינו - דומה כי יהיה זה נכון לילך בדרך זו, דהיינו למנות סנגור על-פי החלטת בית המשפט, ובכך להתיר ספקות שעשויים להתעורר בעניין הייצוג.

סיכום

44. הליך גביית עדות מוקדמת בטרם הגשת כתב אישום הוא קריטי; השפעה מכרעת נודעת לו על המשך הליכי החקירה, ההעמדה לדין והמשפט. במצב עניינים זה, מקבלת המימרה "שלוחו של אדם - כמותו" תוקף מוגבר. משנהג המערער - הלכה למעשה - כסנגורו של מולקנדוב לכל דבר ועניין, ומשלא שוחרר מתפקידו-זה על-ידי בית המשפט, הרי שהיה עליו להמשיך ולפעול בכל מאודו למען הגנתו של מולקנדוב, גם אם סבור היה שאין הדבר צודק בנסיבות העניין. אשר על כן, המערער ימשיך לשמש כסנגורו של מולקנדוב ככל שיהיה צורך בכך, אלא אם יקבל רשות מבית המשפט להשתחרר מן הייצוג, כדרך שמורה סעיף 17 לחסד"פ.

45. על יסוד כל האמור, לו תשמע דעתי, נדחה את הערעור.

ש ו פ ט

השופט ס' ג'ובראן:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט ע' ברון:

אני מסכימה לתוצאה שאליה הגיע חברי, השופט נ' סולברג, שלפיה דין הערעור להידחות. די לי בכך שניתנה החלטה על ידי בית המשפט שלפיה משרדו של המערער מיצג את מולקנדוב לצורך גביית העדות המוקדמת של א'; וכי אינו משחרר בשלב זה את המשרד מן הייצוג. המערער נטל לעצמו את החירות שלא לפעול על פי הוראת בית המשפט, ובעשותו כן "עשה דין לעצמו", ואין בכך כדי לשחררו מחובת הייצוג כלפי לקוחו. לגופו של עניין, זה מכבר נשמעה העדות המוקדמת, ובנסיבות שנוצרו הניסיון להחזיר את הגלגל לאחור לא יצלח.

ש ו פ ט ת

הוחלט כאמור בפסק הדין של השופט נעם סולברג.

ניתן היום, כ"ח באדר התשע"ז (26.3.2017).

שופט

שופט

שופט
